GASETA DE VILAFRANCA

ANY III — 30 D'OCTUBRE DE 1928 — NÚM. 61

Els noms dels pobles

A Pere Regull

II

Caldrà dir, encara, que el doctor Balari admet, com d'origen *indígena*, els noms d'una procedència incerta: els acabats en *al, ar, gia, ui, nse, nsi*, entre altres.

Els d'ascendència *romana* tenen prefixat el mot «villa», en nominatiu, a un nom gentilici o al cognom del fundador o posseïdor, en genitiu possessiu. També, aquests noms propis, van ésser substituïts per adjectius formats amb el sufix *ano* (*à*, en català), de tal manera que «pot establir-se com regla general, sense excepció, que tot nom local acabat en *a* accentuada és d'origen llatí»: Rodonyà, per exemple.

Dintre el Penedès, Viloví i Albinyana poden il·lustrar millor aquests dos casos. De *Villa Albini* (Aubini, Obini), surt Viloví. D'*Albiniana*, Albinyana.

(És permès de suposar que tant la una vila com l'altra deuen el nom al general Decí Claudi Albí, aclamat emperador per les legions de la Britània, la Gàl·lia i la Hispània i que l'any 198 fou vençut i mort per Septimi Sever. Segurament, les simpaties d'Albí entre la població romana de la Marca Hispànica induiren a aquests bateigs i a altres de semblants que hom constata al nostre país.)

Els noms *galo-romans* acaben en *iaco* (en català: *ac, acs*) i alguns d'ells han esdevingut cognoms: Carerac, Juliacs, Llorac, Marsillac, Masacs, Reixac...

Els *musulmans*, a excepció d'uns quants, es distingeixen pels profixos *al* i *beni*. El fet que la vila de La Ràpita sigui anomenada, en 1097, *Arabita*, fa creure en una idèntica filiació aràbiga de La Ràpita, ací als Monjos.

Els *gods* i *francs* deriven dels noms germànics purs o llatinitzats. La vulgarització dels noms personals d'aquella gent entre la d'aquest país no deixa determinar amb exactitud els límits de la seva influència.

Una ullada a la geografia local ens fa situar als antics comtats de Cerdanya, Pallars i Urgell el més fort contingent de noms indígenes, i als territoris de Tortosa i Lleida—el primer en major nombre—els musulmans. Com dèiem en l'article anterior, l'escampadissa dels altres mots, tradueix la importància de les civilitzacions romana i galo-romana, a les quals segueix la sarranïa. En canvi, la franca i la goda só.a, com en la realitat, polític-militars.

Vénen els noms relacionats amb la orografia i la hidrogeoligia, emprats sovint en sentit metafòric.

La roca o puig on s'assenta la població, originà la denominació Sant Martí *Sarroca*.

Penna, de *pinna*, fa *pennafedel*=Penafel.

Assinos, del baix llatí, i full, de *folium*,—amb significació de piçarra o esquist—donen lloc, respectivament, a Campdàsens i Altafulla.

Apiarium, rusc d'abelles, dóna nom a Piera i, en diminutiu, a Pierola.

Riba—lloc escarpat—explica Sant Pere de Ribes, dit en 990 Bell-lloc.

Cigia o *ciga* (probablement restes de la paraula dels autòctons) fa sitja=Sitges (A la part alta d'aquella vila s'havien trobat moltes sitges).

Vallcàrcara—nom donat a la Marca Hispànica a «la vall estreta i llarga, a manera de carrer o carreró sense sortida, format per dues muntanyes o pel tall o esfondrament d'un de sol»—esdevé Vallcarca.

Pla—extensió sense alts ni baixos—dóna peu a Pla del Penedès.

Rius de birles, 918: *rivo birlas*, 956; *rivo de berilas*, 992; *rivobirlas*, 1011; *riobirlias*, 1031; *rivo de birle*, 1118, i, finalment, *ridebirles* es converteix en Riudevitlles (La paraula *berila* o *berula* equival a créixens).

El nom del fundador o propietari justificaria Salomó.

La llacuna existent al fons de la vall anexa, serví per batejar La Llacuna.

Els gorcs o estanys que hi havia donen, segons es desprèn de documents del segle XI, cognom a Sant Sebastià dels Gorcs.

El mot llatí *balneum*—*balnieres* i *bagneres* en baix llatí—és catalanitzat banyeres i, en sentit metafòric, expressa la idea de llac o estany. El poble de Banyeres (*Bagneres*, en 1045, i *Bagnarias*, en 1060) degué tenir prop algun estany.

Caldaria = caldera, en la nostra topografia vol dir estany.

Així l'*stagno qui est in medio caldarii i calafel*, segons un document de 1180, justifica Sant Vicents de Calders.

Oliva i el seu diminutiu olivella que, com a vocables hidrogeodògics, equivalen a clot o concavitat en una muntanya o torrent, explicarien Santa Oliva i Olivella.

Cubelles és aclarit per un idèntic significat en hidrogeogia.

Tineosi=tina, és a dir «concavitat circular o ample recipient d'aigua, serveix per designar Puigtinyós (*podio tineosi*).

Tornés (de *torna*), epítet aplicat a muntanyes caracteritzades per excavacions naturals, dóna Pobla de Montornés.

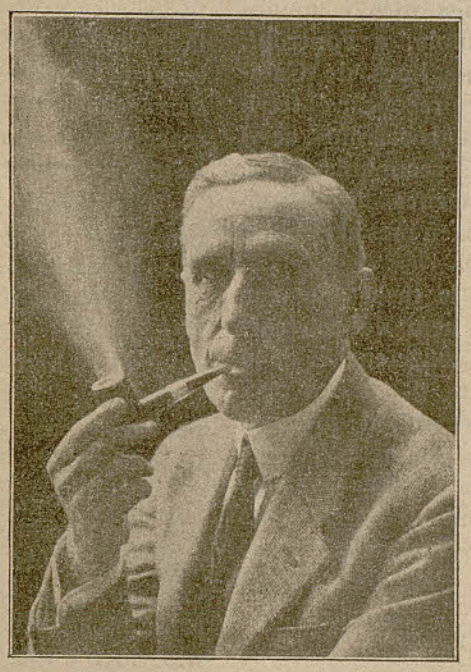

POMPEU FABRA, L'ARTÍFEX DE LA PARLA, serà homenatjat el dia del seixantè aniversari de la seva naixença. Segurament escauria que, llavors, tots els catalans li trametéssim una targa amb uns mots d'afecte. Li donaríem i tot ocasió d'exercir el seu mestratge en resseguir aquelles ratlles expressives.

Fonterubia—font de sarses—ens ha portat Fontrubí.

Garriga — espinar — forneix Sant Cugat Sasgarrigues.

Ioncosa (1170), que vol dir joncar—lloc de joncs,—fa Joncosa.

Bruc, no és més que l'arbust que correntment es coneix amb el mateix nom.

Rovira (de robur) és tant com roureda, i el trobem aplicat en Sant Esteve Sesrovires (*de ipses ruviras*, 1091).

Bellivicini=bellvehí o bellvey, altrament bellver o bellesguard, correspon a Bellvei

Rotundus, que expressa configuració, és traduït en Vilarodona (villa rotunda, 959).

El doctor Balari admet la possibilitat que el mot *quer* (roca) tingui l'origen celta. Un equivalent seu en irlandès—*carr*—, ensems que roca, vol dir regió penyalosa. La terminació ol donaria a quer valor diminutiva i tindríem explicat Querol com a contrada rocosa.

Guisaldrudu, nom de dona, és convertit en *guisaltrud*, la versió catalana del qual és Geltrú, segons un document del segle X. La Geltrú va ésser anomenada també *Biscal*.

«Els nuclis de població que constituïen el *burg* (o suburbi) reberen en especial el nom de *villa nova*». Aquest és el procés de Vilanova i Geltrú.

A *Ciconiolas*, diminutiu plural de *ciconia* (màquina que servia per poar l'aigua), deu el nom Les Gunyoles. (*cecunolas*, en 979; *cichoniolas*, en 992 i *ciguniolas* en 1185).

Sala (de *sal*, en alt alemany casa, habitació o edifici d'una sola nau) dóna La Sala de Vallformosa.

Castellví de la Marca és format així: *Castellum vetallum*, *Castellvey*, *Castellviy* (o sigui castell vell) «El nom *Marca*—diu Balari—, com a significatiu de frontera, representa el primer aspecte de la reconquesta, caracteritzat per l'avenç contínu de les armes cristianes, les quals en dilatar les fronteres eixamplaven el territori a mesura que l'arrebassaven als musulmans». Hom l'anomena, en 1027, *castro uetulo extremum in ipsa marchia*, i en 1071, *castro uetolo estremer de la marca*.

Guardioles, diminutiu de *guardia*, de l'alt alemany *wartên*, eren llocs elevats que permetien d' abastar amb la vista horitzons més o menys vasts. Guardiola, a Fontrubí, és un de tants llocs de Catalunya que, en recobrar el territori nacional als sarraïns, serví de talaia als reconquistadors.

Els «Orígenes históricos» no es refereixen més als pobles del Penedès.

Acabada la tasca que ens imposàvem, hem de convenir que l'estudi conscienciós de la nomenclatura geogràfica permet, evidentment, de mesurar el punt de contacte d'uns i altres pobles i ajuda a fixar, amb lluissors vives, els trets de la personalitat pròpia.

PERE MAS I PERERA

L'anècdota

Dos volums de versos, apareguts aquest mes ens forniran, avui, material per a aquesta rúbrica.

Llegiu, si us plau:

Ens manca amor de tu, Senyor.
Ens manca amor de tu. No n'hem tingu-
[da..

—

Passaren núvols rosadencs,
Mig d'enyorança, mig d'oblit...
Vent de nit.

—

Tristor d'amor,
Moltes amades han gustat ma vida,
Via del sol.
Ha finat la meva amada...
Ben lluny de mi per sempre més, amigues.
Les garlandes decoren
L'amor en somnis
De qualsevol farina.

Llegiu, encara:

Dalt la Muntanya de Llevant,
De les llànties de plaia s'aixeca un fum
[ben blau.
Dins el bosc hi ha, morta, una daina lleu-
[gera
Dues trenes gentils, primes que ni en fan
[una-

—

La cortina feixuga decanto lentament
La verdor tranquil·la reposa
Les ombres dels xiprers, davant la sala
[oberta.

Més enllà d'aquest mur, les muntanyes
[són blaves

Nenufars i donzelles: mateix verd esllan-
[guit.
No veig damunt el llac cap calitja daura-
[da.
Núvols s'atarden. Cel d'istiu.

*Poesia nova? No. No és ben bé això, tot i una certa trama interior. Es tracta—ja ho direm— dels índexs seccionats d'*Elegies *i* L'aire daurat.

El català que ara es parla

En un principi, era el verb... Nosaltres escriuríem aquestes paraules per encertar la història de la nostra renaixença. Era el verb! Efectivament, de totes les essències pairals, només el llenguatge restava llavors a mig esbravar. Si les ganivetes eren lligades a les taules, la parla era enjovada a un forma híbrida que la desfigurava i envilia. Tan sols un esforç col·lectiu podia alliberar-la d'aquesta servitud, que la sevícia d'uns imposava i la deixadesa d'altres mantenia. Tanmateix, mentre tot el poble reaccionava contra l'abjecció, l'esperit rutinari d'ell implicava una lluita seriosa per abatre la desídia.

Produïda que fou la convergència de sentiments, la tasca de depuració va ésser accelerada, tot i les resistències esporàdiques. Gairebé tots tenim records personals del procés d'aquest redreçament: la caiguda de l'hac final, la metamòrfosi de la *y* conjuntiva... L'assistència a les diverses etapes d'aquella reconstrucció pacient ha fet arrelar en nosaltres, més i més, l'amor al tresor recobrat i el respecte a les regles gramaticals establertes i, per torna, ens ha proporcionat, a cada mot, una fruïció estètica imponderable.

La rehabilitació de la nostra forma d'expressió—en mig de tot, tan ràpida!—és filla de la voluntat del país. Es, també, la realització, per antonomàsia, dels catalans del nostre temps. Gràcies a ella, tenim avui un idioma rejovenit i àgil apte per a totes les performances, dúctil per a totes les disciplines humanes, dòcil a totes les exigències de l'art literari.

Sortosament, per a aquesta tasca inaudita i delicada, Catalunya trobà un home de caràcter i conscient de la seva responsabilitat, artista i competentíssim. Un home que ha tingut, esponerós el sentit de totalitat, puix que ha sabut sacrificar, arribada l'hora, les preferències íntimes i donar al llenguatge la plasticitat necessària, amb tota cura i tota amor. Es Pompeu Fabra qui ha dut a terme, en forma fidel i reeixida que fa difícil el regateig d'elogis, aquesta comesa i qui, comptat i debatut, ha renovat el nostre parlar viu i l'escrit. Si la llengua literària es rica i plena i permet els estils més diversos, el català que ara es parla és notòriament influït pel lèxic desbrossat i, a pleret, va llevant la clofolla estantissa que l'encongia.

Si hom considera serenament què significa posar al dia un idioma com el nostre, no pot estar-se d'atorgar cordialment a Pompeu Fabra mestratge i senyoria. Ara hom tracta d'homenatjar aquest home, sovint acusat d'haver creat una parla artificial. En aquesta hora de plenitud voldríem trobar una excusa a aquella imputació arbitrària, que l'escassesa de documentació—més que altra cosa—ha fet possible. El nostre reflux lingüístic va ésser tan fort que el flux posterior ha semblat, a l'espectador de darrera hora, un avenç abusiu. Aquest és el pecat. Un peçat que, avui en dia, resulta venial i, per tant, ben perdonable.

L'homenatge a Fabra—la forma efectiva del qual, en aquests moments, ignorem—, no tan sols ens sembla justificat, ans ben guanyat. (Tots li som deutors d'afecte sincer i de respecte profund.) Trobaríem escaient tanmateix que, al marge de la tributació col·lectiva que hom determinarà, se'n produís una altra de més íntima i més silent: la floració d'aquelles comunitats del bell parlar que Nicolau d'Olwer suggeria, d'aquells grups d'amics disposats a extirpar els regustos que notem encara en el català que ara es parla.

HOMES I COSES

Un llibre del senyor Josep Pla (1)

El diplomàtic senyor Josep Pla acaba de publicar un llibre prim, però gràvid d'idees, que porta per títol «La misión internacional de la raza hispànica».

Divideix el llibre en tres parts: en la primera, que és la més important, estudia la «Missió Internacional d'Espanya».

Prenent peu d'unes paraules d'Oliveira Martins, subratlla les idees que li serveixen; nosaltres, però, en retenim una altra. «Cuando vuelven sus àureos tiempos», diu referint-se a la raça hispana; han tornat ja? tornaran? ¿quin esforç s'observa, en el córrer del temps, per part de la raça que continua estàtica i somnolent i enamorada d'aquella simplicitat medieval de la qual és tan allunyada l'ànima contemporània? La gent va aplaudint els versos de Ricard Calvo; parola! parola! teatre de paraules—o, Lenormand!—

Ell Continua dient que per dues vegades aquesta mateixa raça «vessà a torrents la seva sang» per la conquista d'una unitat espiritual; ¿per què era unitat, o per què era catòlica en el sentit restringit del mot, o per pura coincidència...?

Afegeix que el món aspira a una unitat de pensament, «cuyos atisbos precursores se descubren por honra nuestra en las *especulaciones* de los teólogos españoles del siglo XVI», conforme: en les especulacions només; la qual cosa que no té res d'extraordinari en la raça hispànica, pròdiga en si de vidents; nosaltres, però, teníem entès ésser fills de la Revolució Francesa i que foren el poble de França i l'Enciclopè dia els vertaders forjadors del dret actual, i que el vertader fundador de l'actual Societat de Nacions és molt fàcil que no conegués les especulacions dels teòlegs a què al·ludíem suara.

Diu més endavant que «l'Imperi hispànic representa un grau d'evolució sense parió en la història». I la Xina?, un experiment diu l'autor; i l'Egipte? Per a nosaltres—i manllevem el símil d'Spengler—la raça hispana ha tancat el circuit i, en fot cas, resulta impotent, donades les directrius del pensament i la política moderna (economia, riquesa material), de tórcer o deturar el circuit rabent—més actual i més humà—de les altres races.

Escriu, encara, que a Itàlia l'Imperi material és un anhel intuitiu de l'ànima popular; en l'ànima espanyola, per contra, no és més que el record orgullós d'un gran sacrifici, que ja no és possible ni desitjable de repetir; ara bè: com que les nacions més riques acostumen a ésser les més intel·ligents i cultes, és de pensar que els pobles de més benestar material exportin i imposin (i els altres l'acceptin) la ideologia creadora d'aquell benestar; el nus de la qüestió és ací: la riquesa espanyola no pot combratre amb la riquesa dels altres. Ja voldrem veure com s'aconsegueix sense una acció material, la imposició d'una determinada ideologia i, en cas d'aconseguir-la, temem que no sigui més que una idea romàntica sense cap transcendència i que la idealitat hispana, tan generosa com vulgueu, s'estrelli amb el mercat i la ideologia dels altres.

L'autor reconeix que el poble espanyol, en general, i molts intel·lectuals, en particular, no tenen consciència de la magna empresa i diu que és necessari desvetllar-los i corregir llur intransigència fonamental; la feina és llarga i penosa, en bona fe; en donem paraula; el senyor Pla, com Ganivet, Oliveira Martins i altres (l'insigne Cajal va escriure en frase memorable que el problema d'Espanya és problema de cultura) opinen que, com a feina prèvia cal la reconstrucció nacional intel·lectual i material; la feina es llarga i penosa, en bona fe; en tornem a donar paraula: és llarga absolutament i relativament per arribar atrapar els altres davanters.

La segona part del llibre s'anomena «L'ideal Hispanoamericanista», que l'autor exposa amb gran claretat; se'ns ocorre de preguntar, però: ¿fins a quin punt l'opinió sudamericana està identificada amb l'opinió espanyola? No fa gaires dies que a Avila, vam veure projectar una pel·lícula per a exportar a Sud-Amèrica. No pot ésser, diem, que allò els interessi més que com a cosa anecdòtica i memorable.

I ¿què s'aconsegueix amb l'unió? Ens ho diu Ganivet: «*no trabajaríamos solamente en beneficio de una idea generosa, sino por nuestros propios intereses*»: molt bé; en aquest mateix nom, poden treballar els eslaus, els germànics, els grecs, etc.

Per què aquest concepte unilateral? ¿per què deturar-se ací, si l'ideal és universal, i no treballar en pro d'una unió més extensa?

En la tercera part del llibre aporta una colla de dades per tal de demostrar la secularitat d'aquesta aspiració a la Península i a l'altra banda de l'Atlàntic.

L'assagista veu en la Societat de Nacions—de la qual és funcionari—el punt de suport de la palanca de la idealitat hispana; tanmateix, la lliga de Ginebra farà la seva via amb la cooperació dels estats del tronc hispànic, o sense.

SYCANDRA

Madrid, Octubre.

(1) L'existència de dos Josep Pla—diplomàtic, l'un, periodista, l'altre,—ha donat lloc a diverses confusions deliciosos, com tots sabem. Ens cal dir que l'autor del volum que ací comentem no és el Pla de «Coses vistes», sinó una altra persona. Ens sembla convenient, de totes maneres, aquest aclariment per tal d'evitar, ara, errors noves.

N. DE LA R.

Traspàs...

Traspàs, evoca'm ta musica d'or
quan em duràs a l'altre cap de vida,
que em sembla que una volta l'he sentida
com una mena vaga de record.

Em plau morí en el ritme qui se'm mor
de cara a ta diada pressentida,
tot aspirant la rosa més florida
perquè se'm torni olor de rosa el cor.

Per la boirina que faràs, traspàs,
pujaré en ta música a la llum pura
deixant enrera caminals de glaç.

I en viu silenci em trasfiguraràs
fins que d'una novella vestidura
el meu esperit nu revestiràs.

S. SANCHEZ-JUAN

(De «*elegies*»)

Lector, lector, t'endevino, en el posat, què llegeixes i penso què podràs dir de la teva lectura.

S. SOLER I FORMENT

SOLEDAT

Amb «Dones del meu paisatge»—volum del qual forma part aquest conte—, el nostre company aporta un conjunt de proses, on les figures femenines adquireixen relleu per gràcia d'una bona observació i d'una ploma hàbil.

La Soledat havia canviat de contrada perquè se li fes menys cruenta la recordança del seu fill. Amb els estalvis de molts anys, aixecà una casa a mig aire de la serra d'on albirava la vila polida, posada com un fistó blanc al blau cobrellit del mar. Amb tot, aquella mar era la mateixa, i, a desgrat de la mutació del primer terme del panorama, la força evocativa del fons li renovava la visió tràgica.

—Pel maig va fer dos anys que varen estripar-me cor i entranyes. A tota la muntanya ressonava el mateix crit:—El fill de la Soledat ha desaparegut sota les roques de Garraf! I els seus companys eren els qui cridaven més fort. Però cridaven lluny d'ell i vora nostre: els covards, s'havien espantat. I això que eren alts i grossos; amb la faixa d'un d'ells sol, li haurien pogut donar socors si no haguessin estat tan ganasses. I temps haurien tingut. Ai, el pobre fill! Me'l tragueren amb el vestit de bany estripat i amb els dits romputs que parlaven prou clar de la lluita que havia endurit abans de desplomar-se. Els mals homes! Me'l deixaren abandonat, i qui sap el que va passar, perquè mai no m'han volgut explicar res. Tot el que sé, ho sé per l'altra gent: que tots junts es van engrescar per anar a fer musclos; que el meu fill abans, baixà a la vila a afaitar-se i comprar-se el mallot; que en posar-se a la tasca feien molta broma i... res més. No sé res més. Que sé jo: de vegades se m'acuden uns mals pensaments! Perquè els seus companys sempre han fugit de nosaltres; fins a l'enterrament i als funerals se'ns posaren una hora lluny. I són malvats; sí, són malvats: quan uns dies després de la desgràcia, jo eixia cap al bosc a cercar quatre brins de llenya, aquells dolents tenien la gosadia de xiular, com una fonya, les mateixes tonades que cantava el meu fill. Si l'escrivent del jutge ja m'ho deia:—Creieu-me que tenen causa i podeu ficar-los a la presó, però el meu home, que és un tros de pa, replicava: «—Què els anirem a demanar si ja no hi ha remei!» Ah, aquella mala gent! Que en fa d'anys que hauria d'ésser tancada! Heu de saber que un dels que deixaren morir el meu fill anà a caçar amb un germà seu i quan aquest saltava un marge caigué mort d'un tret que li entrà pel clatell i li sortí pel front. Dos dies abans la dona del mort, una mossa bonica, fou mossegada a l'espatlla, a negre nit, mentre sentia que li deien:—Vull jeure amb tu; i ella fugia espaordida. El vell, el pare dels minyons, no va llançar ni una llàgrima, i encara feia postures al criminal però va morir recargolat a l'estable.

—«Ah, el meu pobre fill, si l'haguéssiu conegut! Tot just tenia vint anys, era alt, ben plantat, alegre, feia bona cara a tothom; als homes i a les dones, encara que fossin velles Sempre en tenia una per dir. Quan a casa hi havia feina grossa, feina de compromís, ell havia de romandre.—« Mira, noi, li deia el seu pare, demà hem de fer claverons: hauràs d'anar-hi tu. A la tala del bosc, tots els parcers el volien perquè els portés els comptes. De càlcul i de lletra en sabia una mala fi. Se'l disputaven per tenir-lo al costat. Quina inspiració sinistra armà el braç de la mort? Ah, jo ho sé: l'enveja, l'enveja. No en pot ésser d'altra. Me'l van matar. I me l'estengueren damunt la falda, nu, com un Sant-Crist, amb una mena de mirar clement i unes carns fresques i rosades, com quan el vaig posar al món. El pobre fill va morir pur. Ho juraria damunt l'Evangeli».

I la Soledat clavava els ulls al cel mentre la font dels seus ulls regava la terra

---

A Vilafranca, mig segle enrera

Llegada

Conforme anunciamos en el número anterior, el sàbado 2 del presente llego a esta villa para quedar de guarnición en la misma el batallón de cazadores de Alfonso XII.

Al domingo siguiente por la tarde, la charanga del mismo, situada en la Rambla, tocó escogidas piezas, con particular contentamiento de nuestras bellas paisanas y demás personas que acostumbran frecuentar en los dias festivos aquel paseo.

Lo aplaudimos

Parece que al fin nuestro Municipio ha mandado derribar el ruinoso edificio de la pescaderia. Esta acertada medida evitará que el dia menos pensado tuviesemos que lamentar algún triste pe cance.

Ahora solo falta que cuanto antes pudiera darse comienzo a las nuevas carnicerías y pescaderías cuyo proyecto está en poder de la autoridad superior de la provincia para la debida aprobación.

Octubre de 1878.

TEMES ECONOMICS

La baixa de la pesseta

Del mes de gener de 1927 que la moneda espanyola no s'havia cotitzat, amb relació a la lliura esterlina, a un canvi tan desavantatjós com ara.

A l'agost s'havia iniciat una baixa lleugera de la pesseta que durà pocs dies i, amb motiu dels crèdits oberts pel Banc d'Anglaterra i per la banca Morgan, per tal d'estabilitzar-ne el curs, la divisa espanyola es redreçà i la lliura arribà als volts de 29 enters.

Al setembre s'inicià la depressió actual i, ja a l'octubre, la lliura ha encalçat el 30'17, sense que hom prevegi que la pesseta pugui adquirir una fermesa que l'alliberi de les oscil·lacions contínues amb tendència a la baixa.

El govern espanyol, a fi d'evitar l'especulació, creà un comitè interventor dels canvis—amb un crèdit de 500 milions—, els acords del qual són secrets. Aquest comité té acció investigadora i pot imposar penyores de25 a 250 mil pessetes.

Per tal d'augmentar les reserves en or, hom ha de pagar actualment, en aquesta moneda, la meitat dels drets de duana.

Com hem dit, el Banc d'Anglaterra i la banca Morgan obriren crèdits per a l'estabilització de la pesseta ¿Quines són, doncs, les causes que, a malgrat de totes les previsions, en motiven la baixa? Intentarem d'exposar-ne algunes—no totes—que semblen influir-hi.

Llavors de la conversió del Deute perpetu en amortitzable, semblava que el govern espanyols iniciaria una política de sanejament de les càrregues de l'Estat; altrament, l'endegament dels afers del Marroc feien preveure un règim d'economies en el pressupost. Va ésser aleshores que la pesseta pujà ràpidament i hom pensava, ací i pertot, que aquella política seguiria fins a dur la dita divisa a la paritat amb l'or. Com podem observar, no s'ha esdevingut així.

Qui sap si les mesures policíaques d'intervenció i investigació més aviat ho entorpeixen i inspiren recel. (Potser caldria un mínimum de consideració al secret professional.) I la confecció dels presupostos?

A més a més, enguany les collites de blat i llegums han estat molt magres i, per tant, caldrà comprar molt a fora d'Espanya. Això, naturalment, produirà l'emigració de moneda. A més a més, degut a les bones collites de França, segurament costarà d'exportar el vi.

Al nostre entendre, també l'elaboració de l'aranzel nou pot influir molt en la baixa de la moneda espanyola. Tots els tractats comercials són denunciats i hom preveu que els drets futurs protegiran ultramesura les indústries del país, a malgrat d'ésser deficients i produir car. I sembla que per virtut de tenir un aranzel tan alt, vindrà a ésser interdita la importació de molts gèneres, com ara la maquinària i els productes químics. Tots sabem que Anglaterra és el millor client dels taronjaires valencians. Doncs bé, la premsa anglesa permet d'entreveure, clarament, la campanya empresa, a guisa de represàlies, contra la taronja de València; als carrers de Londres, cartells aconsellen de no consumir aquesta fruita. Això, indubtablement, pot tenir conseqüències desastroses per a l'economia peninsular. Altres països esperen també, recelosos, la publicació de la nova tarifa duanera espanyola. Tot plegat actua a favor del descens de la pesseta i potser es podria evitar. Majorment essent a les vigílies de les exposicions de Barcelona i de Sevilla.

N'hi ha prou amb d'altres causes ocultes per al foment del pànic.

A. M. GENÉ

DIORAMA

Milà i Llorens i Barba...

Més que la línia de M. S. A. i tots els mapes de turistes i Bædekers, han fet conèixer Vilafranca aquests dos homes que han mort immortals

Vilafranca s'adonà de Milà, veié que fins i tot els alemanys en parlaven i s'arborà de tal manera que—amb l'ajut foraster, és clar,—li féu un monument, amb tots els detalls. Però Llorens i Barba va ésser conegut d'una forma més silenciosa, més filosòfica—podríem dir—i no promogué tantes salves, ni crits de joia La vila nadiua so's li adreçà una modesta placeta sense cap façana de luxe i sols amb uns quants darreres d'edificacions.

L'homenatge ha estat diferent.¿Serà degut al fet que Vilafranca no comprengué Llorens, amb les seves abstraccions, i, en canvi, comprengué—per bé que no amb tota la profunditat—Milà, més mengívol?

...i el bisbe Torres i Bages

D'aquest sí que Vilafranca no se n'ha recordat! Ni placeta! És un fenomen ben incomprensible la desproporció en la manifestació del respecte intellectual a cadascun dels homes que ens honoren. Potser és que la vila només tenia sang per fer un homenatge amb monument i—aneu a saber si després de fer-s'ho a palletes—el dedicà al més sortós dels tres atletes coterranis.

No vull creure que sigui exteriorització de la intensitat amb què és llegit l'un o l'altre. Perquè em sembla que tots es deuen llegir per un igual. És a dir: no gens.

PERE MANUEL

Veritat i amor propi

El senyor Joan Sacs ha contestat la nostra rèplica d'una manera que no esperàvem. En lloc de rectificar, insisteix en la seva imputació—sense cap aguant, val a dir-ho,—i diu que l'ataquem, quan només ens hem defensat dels seus atacs. Es veu que vol quedar bé, sigui com sigui Li respectem el gust; però quedar bé agrada a tots i si el deixàvem sortir amb la seva, difícilment ell ens deixaria sortir amb la nostra.

Aquest bon senyor s'entesta a encastar a la polèmica Duran-Rovira uns qualificatius que nosaltres no li hem penjat mai. Si ell té interès a veure aquella controvèrsia altrament... (El 15 d'agost dèiem textualment: *Només per uns moments, la qüestió* (l'afer Pla) *s'ha portat al camp dogmàtic i, solament llavors, la polèmica ha esdevingut objectiva, fins a cert punt.*)

Altrament vol fer creure que, el 15 d'octubre, hem negat la paternitat del tros que ell al·ludia del nostre editorial «La premsa *maximalista*». El senyor Sacs, escamoteja sabentment la veritat. El que dèiem era que ell només HAVIA LLEGIT, en redactar l'escrit del 6 d'octubre, el «*fragment que «La nova revista» donà del nostre al·ludit article*, perquè la lectura íntegra del treball repetit DESMUNTA totes les acusacions que Joan Sacs feia i vol mantenir. Nosaltres, amb fragment qualsevol dels seus escrits ens veiem capaços de fer-li dir la *ll* per la *b*. És una cosa molt senzilla aquesta; de tant que ho és, el truc es veu de seguida.

Ignorem quina pruïja el mena a tergiversar fets que tothom pot comprovar. Segurament, el seu amor propi—tan susceptible! Per la nostra part, estem segurs que, d'una compulsació, si res hauria de ressentir-se'n, és el crèdit que, graciosament hom té concedit al nostre contradictor, envers el qual—repetim-ho—no tenim cap malvolença.

I com que, en mig de tot, ell és un home liberal i molt admirat de nosaltres, no volem insistir més en un debat ociòs que aviat faria riure. Ho deixem córrer...

D' homes vilafranquins

El primer article de la «Revista Musical Catalana» del mes que som, porta la signatura de Lluís Miller i n'extreiem aquests paràgrafs:

«L'*Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, sostinguda per la benemèrita *Fundació Concepció Rabell i Cibils Vda. Romaguera*, va fent el seu camí amb el seny, ponderació i activitat que requereix la noble, bella i profitosa finalitat que porta en si tan alta empresa.»

«Aquest llibre de *Materials* publicat suara no és res més que el tast saborós de l'esplèndida collita, res més que la demostració de la creixença de l'*Obra*, de la seva bona orientació i eficàcia. Aquest tast hi és donat amb les cançons que inclouen les dues missions de recerca que feren En Llongueres i En Tomás per encontrades gironines i Mossèn Anglès i En Bohigas a les comarques de Solsona.»

«Hi ha també en aquest Llibre una mostra de reverència a dues figures capdals de la nostra cançonística, a dos patriarques de la nostra cançó: En Manuel Milà i Fontanals i En Felip Pedrell.»

MANUEL MILÁ I FONTANALS

Comença el volum amb un esplèndid retrat del gran patriarca del nostre Renaixement literari, En Manuel Milà i Fontanals, acompanyat d'un estudi sobre el mestre, escrit per En Jaume Massó i Torrents. En Milà representa per al nostre *Cançoner* el pare i el mestre; d'ell arrenca tot el que de més seriós s'ha fet en l'aplega i estudi de la nostra cançó. En ell la ciència i l'amor feren companyia bona, faisonant el ram i posant els fonaments de l'estudi de la nostra cançonística. En Marian Aguiló en fou l'altre patriarca amorosíssim, el més gran aplegador de la fruitada; però a En Milà li tocà crear la disciplina i el mètode. Ell fou l'home del seny i la disciplina científica per a l'ordenació i estudi de lirisme popular. Pogué ell solament començar l'obra, peró ja li donà fonaments sòlids perquè els venidors la completessin.

En Massó i Torrents, l'erudit i excel·lent literat, amb una gran sobrietat tota impregnada d'una vera veneració, descriu les característiques d' aquell home poeta i savi, majestuós de cos i pensa, i amorós de cor com un infant. Fa observar com la seva figura ha anat creixent amb el temps per les seves teories, tan ben fonamentades que avui encara la majoria d'elles perduren com vertaderes. La personalitat d'En Milà era respectada pels savis de l'estranger com la d'un gran mestre, i encara avui així és considerada pels especialistes del folklore literari. Nota En Massó com el mestre sempre anava madurant el pla de les seves obres; com al *Romancerillo* precedí el seu primer llibre important: *Observaciones sobre la poesía popular*, i com en els *Preliminares al Romancerillo catalán*, que va deixar inacabat, reprèn, augmentant-los i refent-los, els capítols més importants de les *Observaciones*.

Encara retreu En Massó l'exemplar del *Romancerillo* amb notes autógrafes (1), les quals demostren la intenció que tenia En Milà de fer una edició eximia de l'obra amb la qual s'hauría ajuntat l'estudi i valoració de la nostra cançonística. El que ell no pogué acomplir és el que pretén realitzar d'una manera completa aquesta benemèrita *Obra del Cançoner*. Amb ella la figura d'En Milà en serà també glorificada. Si En Milà és el patriarca major de la nostra cançonística quant el text, En Pedrell ho és quant a la tonada.»

MISIONS DE RECERCA

Que delitoses són aquestes cròniques on es reconta l'odissea dels nostres missioners anant sistemàticament per les nostres encontrades per a collir la fruita madura del nostre cançoner, collint la fruita directament de l'arbre amb tota la seva aroma i color! Els missioners aquests porten a dins la ciència del folklore, sia musical sia poètic, i porten també al cor l'amor per les coses de la terra.»

«La crònica d'En Llongueres és deliciosa d'espontaneïtat i vida. Es plena d'optimisme i d'alegria del que fa bona cullita en un terrer agradívol. La crònica de Mossén Anglès i d'En Pere Bohigas és més ferrenya i menys optimista; el terrer abrupte i la collita magra, mal menjats i mal dormits, els missioners mo tes vegades no trobaven pas llurs penalitats prou recompensades per la fruitada. Però, una i altra crònica, com són interessants pel folklorista, pel músic i pel poeta!»

(1) Aquestes notes han estat extretes i estudiades en la primera publicació del *Cançoner* que forma el primer fascicle d'aquets *Materials* que ara ressenyem.

Crònica

UN PARTIT DE FÚTBOL

El partit F. C. V.-U. S. V. tingut, no fa gaire, ha apassionat els nostres estimats compatricis. Com mai, han estat dividits. Cal congratular-nos, però, que no s'hagi produït l'espectacle lamentable, gaire bé consuetudinari en casos semblants. I això no vol dir pas que hom vagi prendre's les coses en fred. La bullida de sangs hi era, l'anmateix, ni l'apassionament ni la divisió van fer perdre a ningú l'equanimitat: cap crit, cap apunyegament. No sabríem dir si la germania, per damunt la barreja, dels espectadors ablaní el gest i ofegà l'escridassament en flor. Si fos, en realitat, aquest el pal·liatiu, hauríem de desitjar que un sentiment fratern de la col·lectivitat fes possible, pertot, en circumstàncies idèntiques una superació de les excitacions endèmiques dels públics de fútbol.

Amb ocasió d'aquest partit els qui adés motivaren, directament o indirectament, l'escissió dels elements ara triomfants hauran copsat segurament—ho diem sense tenir cap partit pres—tot l'abast d'aquest mot: separació.

Com és difícil de retenir allò que hom més necessita!

QUIS CUSTODIET CUSTODES!

Per fi aquell solar del carrer de la Parellada llindant amb el del Pou de la Pina serà edificat. Durant una colla d'anys, la carena de cases de la riba esquerra ha estat tallada per aquell abís brusc. Els murs—que servien per a la fixació de cartells anunciadors—han desaparegut ja fa setmanes. Ignorem si restarà, per al futur, cap record gràfic d'aquella perspectiva que tots duem estereotipada a la memòria. En defecte d'això, volem recollir amb aquestes ratlles, els darrers moments de vida del solar esmentat.

La imminència de l'edificació, acreix en nosaltres un dubte inquietant: quina mena d'obra ens pervindrà?, un produ - te de l'*ordre nou*?, un pastitxo més?, un altre fill de la nostra inòpia? Perquè—reconeguem-ho—els corrents arquitectònics d'ací predisposen més a la temor que a una esperança confiada.

Com ja hem dit altres vegades, voldríem que la nostra corporació municipal exercís, pel que fa a construcció, una vigilància intel·ligent i activa. De la mateixa manera que vetlla per la higiene i per l'alineció dels carrers, hauria de curar de l'embelliment de la vila. Caldria imposar, en cada via, un estil d'edificació, prèviament fixat per gent de gust. La plaça de sant Joan—que podem retreure com a exemple d'una estandardització, gosaríem dir, reeixida—pot avalar el nostre parer.

Si els ajuntaments han de mostrar-se paternals alguna vegada, és en la reglamentació de la construcció on són cridats a excel·lir. Reconeixem el dret dels propietaris, però cal saber-lo cohonestar amb l'interès públic, i l'aspecte de la casa entra de ple en aquest domini. Altrament, l'arquitectura és el mitjà més a l'abast del poble per adquirir la noció de la beutat. Si fem deplorable aquest mitjà, atraiem damunt nostre una responsabilitat greu, puix que el sentit de l'estètica ens és del tot necessari.

Voldríem la intervenció municipal en l'embelliment de la vila. No volem dir, amb ai xò, que siguin els edils qui ha d'exercir aquesta funció. Com en poblacions estrangeres, podria encarregar-se'n una comissió d'experts. Naturalment, si aquests fossin els assessors de la restauració de la Capella de sant Joan ..

IMPREMTA CLARET

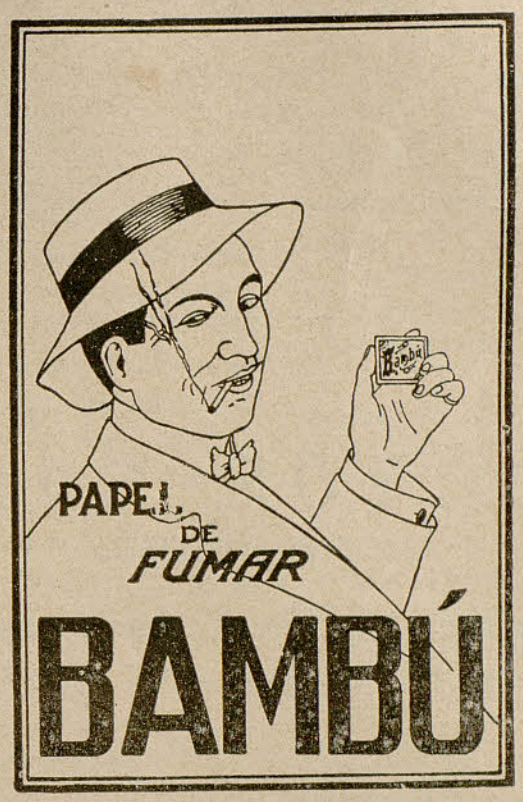

Acadèmia Lara

SOLFEIG - TEORIA - PIANO - VIOLÍ - FRANCES

Cursos de francès per a alumnes de Batxillerat. De 12 a 1, curs especials per a escolars de primer any.

Obertura del curs: 1.er d'octubre.

M. Rios i Coll

CIRURGIA-CALLISTA I MASSATGISTA

SERVEIS A DOMICILI

Sant Bernat, 4 VILAFRANCA

Ricard Cuscó Almirall

ADVOCAT

Ofereix el seu despatx: Carrer de Sant Bernat, 23

VILAFRANCA DEL PENEDÉS

GASETA DE VILAFRANCA

Publicació quinzenal

Redacció i Administració: Sant Joan, 4

SUBSCRIPCIÓ

A Vilafranca: 2 ptes. trimestre

A fora: 2'25 ptes. trimestre.

FOTOGRAFIA NOVA

FERRERS, 24

Postals des de 3 pessetes

Reproduccions des de 5 pessetes

Treballs per aficionats

Ampliacions Treballs acurats

APOLLO

de JOHAN FABER

És el millor llapis i el ven unicament la

Impremta Claret

A. Guimerà, 18

Granja Guilera

TARRAGONA, 53 VILAFRANCA

Llets de cabra i vaca pasteuritzades
Llet esterelitzada marca CAPRA
Llets higièniques per excel·lència
Natilla i mantega

SERVEIS A DOMICILI

Proveu els nous models

OPEL

1928

Torpeus i Sedans, de 3 i 4 places
Consum 6 litres per 100 quilòmetres

Representant al Penedès:
JOAN FORTUNY FABREGAS

DOCTOR SALA

METGE DENTISTA

Aparells or i cautxou
Malalties de la boca

Dimecres de 4 a 5 Dissabtes de 8 a 11

Rambla de Nostra Dona, 29 pral.

Gastrobiol Rossell

Medicació especifica contra les malalties de l'estómac i intestins

De venda:

FARMACIA INTERNACIONAL - Rambla del Centre, 17 - BARCELONA

Per a plomes estilogràfiques
i ús general

Tintes per a escriure

WIGTY

DE VENDA EN TOTES LES PAPERERIES

Impremta CLARET

La casa millor assortida en material d'escriptori